

20101231184219 001

महाराष्ट्रातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कार्यक्षेत्रात नागरी पायाभूत व सामाजिक सुविधा निर्माण करणे व त्यांच्या बळकटीकरणासाठी जिल्हा योजने अंतर्गत "महाराष्ट्र सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर)" राबविण्याबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक- एनयुआर-२०१०/प्र.क्र.३१७/१०/नवि-३३,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक:- ८ नोव्हेंबर, २०१०

संदर्भ:- १) शासन निर्णय क्रमांक-एनयुआर-२००८/प्र.क्र.२०३/नवि-३३, दि.२० फेब्रुवारी २०१०.

२) शासन निर्णय क्रमांक- जिवायो-१००७/प्रक्र.३९/का-१४४४, दि.१६ फेब्रुवारी, २००८.

प्रस्तावना :-

राज्यातील नागरी भागांच्या दीर्घकालीन गरजांचा विचार करून त्यांचा सुनियोजित विकास साधण्याच्या दृष्टीने राज्यात एक सर्व समावेशक अभियान राबविण्याच्या उद्देशाने सर्वंकष विचार करून शासनाने "महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान" हे अभियान राबविण्याचा निर्णय संदर्भाधीन क्र.१ वरील शासन निर्णयान्वये घेतला आहे. सदर शासन निर्णयामध्ये उक्त महाअभियान राज्यस्तरावरून राबविण्याची कार्यपद्धती स्पष्ट करण्यात आली आहे आणि नागरी पायाभूत सुविधांच्या बळकटीकरणा संदर्भात जिल्हा योजनेखाली करावयाच्या कार्यवाही विषयी पुढीलप्रमाणे तरतुद करण्यात आली आहे:-

"महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियाना अंतर्गत या शासन निर्णयाच्या परिच्छेद ०२ मध्ये दर्शविलेल्या ज्या क्षेत्रातील प्रकल्प अनुज्ञेय आहेत त्या क्षेत्रातील लहान प्रकल्पांकरिता जिल्हा नियोजन समितीमार्फत जिल्हा योजने अंतर्गत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थाना अनुदान उपलब्ध व्हावे, यासाठी एक स्वतंत्र लेखाशीर्ष उघडण्यात येईल. त्याबाबतचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील जिल्हा योजने अंतर्गत सदर लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध होणाऱ्या तरतुदीतून घ्यावयाच्या प्रकल्पांसाठी देखील संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची मागणी असल्यास परिच्छेद ६ (iii) मध्ये दर्शविलेल्या वित्तीय आकृतिबंधाच्या अधिन राहून आवश्यक कर्जाचा हिस्सा, MUIDCL किंवा यथास्थिती MMRDA कडून उपलब्ध करून देण्यात येईल."

सदर तरतुदीच्या अनुषंगाने जिल्हा योजनेतून नागरी पायाभूत सुविधांच्या बळकटीकरणासाठी "महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर)" हे अभियान जिल्हास्तरावरून राबविण्याच्या दृष्टीने शासन पुढील प्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

१) अभियानाचे सर्वसाधारण स्वरूप:-

प्रत्येक जिल्ह्यातील सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कार्यक्षेत्रात नागरी पायाभूत सुविधांमध्ये श्रेणीवाढ तसेच त्यांच्या विस्तारीकरण व बळकटीकरणाशी संबंधित लहान स्वरूपाच्या उपाय योजना राबविण्यासाठी महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) जिल्हा योजनेतून राबविण्याचा शासनाने निर्णय घेतलेला आहे. सदर अभियानाकरीता दरवर्षी जिल्हा योजने अंतर्गत जिल्हा नियोजन समितीच्या मान्यतेने संबंधित लेखाशिर्षाखाली आवश्यक ती तरतुद करण्यात यावी. सर्व जिल्हा नियोजन समित्यांनी सदर बाबीची नोंद घेऊन प्रत्येक आर्थिक वर्षात सदर अभियानासाठी आवश्यक तरतुद करण्याची दक्षता घ्यावी.

सदर अभियानांतर्गत अस्तित्वातील नागरी पायाभूत सुविधांचा दर्जा उंचावणे किंवा त्यात सुधारणा घडवून आणणे या सारख्या कामांना प्रथम प्राधान्य देण्यात यावे. नागरी पायाभूत सुविधा व सामाजिक सुविधांची कामे सदर अभियानांतर्गत घेताना सेवेच्या मानकाप्रमाणे किंवा नियोजनाच्या मानकाप्रमाणे तुट असल्यास आवश्यक सुविधा निर्माण करण्याकडे विशेष लक्ष देण्यात यावे.

२) अभियानांतर्गत अनुज्ञेय कामे:-

महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) या अंतर्गत कोणत्याही एका कामासाठी रुपये १० कोटीच्या कमाल खर्च मर्यादेत खालील क्षेत्रात कामे अनुज्ञेय राहतील:-

१. घनकचरा व्यवस्थापन:-

घनकचरा व्यवस्थापना अंतर्गत सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) तयार करणे, सदर प्रकल्प अहवालानुसार भांडवली स्वरूपाची कामे करणे (उदा. घनकचरा व्यवस्थापनासाठी आवश्यक असलेले कचराकुंड्या, कंटेनर्स व इतर आवश्यक साहित्य शासनाच्या विहित कार्यपद्धतीनुसार खरेदी करणे. तसेच क्षेपणभूमीवर घनकचरा प्रक्रिया संयंत्र उभारणे व शास्त्रोक्त पद्धतीने क्षेपणभूमीचा विकास करणे) अशा स्वरूपाची कामे घेता येतील.

२. पाणी पुरवठा व मल:निस्सारण व नागरी स्वच्छता:-

या अंतर्गत पाणी पुरवठा, मलनिस्सारण व नागरी स्वच्छता विषयक लहान स्वरूपाची कामे घेता येतील. उदाहरणार्थ -

- पाणी पुरवठा व मलनिःसारण व्यवस्थेचे बळकटीकरण किंवा विस्तारीकरण करणे, जुन्या जल/मल वाहीन्याच्या ठिकाणी नव्या जल/मलवाहीन्या टाकणे.
- पाणी पुरवठा करण्यासाठी टाकीचे बांधकाम करणे अथवा पंपिंग स्टेशन बांधणे
- शासनाच्या पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागाच्या शासन निर्णय क्रमांक: सुनिअ-२०१०/प्र.क्र.१३२/पापु-२२, दिनांक १९ जून, २०१० नुसार सार्वजनिक पाणी केंद्र उभारणे.
- विकेंद्रीत मल:निस्सारण व्यवस्था निर्माण करणे, लहान मलप्रक्रियाकेंद्र उभारणे.
- पाणी पुरवठा व मलनिःसारण व्यवस्थे अंतर्गत करावयाच्या खालील सुधारणा राबविणे.

अ) पाणी लेखा परिक्षण ब) उर्जा लेखा परिक्षण क) वैयक्तीक नळ जोडणीस पाण्याचे मीटर बसविणे इत्यादी.

३. सामाजिक पायाभूत सुविधांचा विकास:-

- i) विकास आराखड्यातील आरक्षणे विकसित करणे व त्यासाठी भूसंपादन करणे.
- ii) अंगणवाडी / बालवाडी बांधणे.
- iii) नाट्यगृह / प्रेक्षागृह / सभागृह / ग्रंथालय बांधणे तसेच क्रिडांगणाचा विकास करणे व स्टेडियम बांधणे.
- iv) स्मशानभूमीचा विकास करणे.
- v) उद्याने विकसित करणे व तलाव विकसित करणे.
- vi) पर्जन्य जलसंचय / जलसंवर्धनाचे प्रकल्प राबविणे.

४. नागरी दळणवळण साधनांचा विकास :-

याअंतर्गत नागरी रस्ते व लहान पूल, पादचारी पूल,(FOB), भुयारी रस्ते (RUB) पर्जन्य जलवाहिन्या, वाहतूक नियंत्रण व्यवस्था (Traffic Signalling System.), वाहनतळ, बस थांबे, इत्यादी विकसित करण्यासंबंधी प्रकल्प हाती घेता येतील.

५. अपारंपारिक उर्जा स्रोत विकास :-

नागरी रस्त्यावरील पथदिव्यांमध्ये ऊर्जा बचतीच्या योजना राबविणे तसेच नागरी भागात सौर ऊर्जेवर आधारित पथदिवे बसविणे.

६. शालेय शिक्षणाशी निगडीत पायाभूत सुविधांचा विकास :-

या अंतर्गत नागरी भागात विहित मानकानुसार शालेय शिक्षणासाठी सार्वजनिक क्षेत्रात आवश्यक पायाभूत सुविधा (उदा. शाळा इमारत, यसतिगृहे, इ.)निर्माण करण्याकामी उपाययोजना हाती घेता येतील.

७. नागरी आरोग्याशी निगडीत पायाभूत सुविधांचा विकास :-

या अंतर्गत नागरी भागात विहित मानकानुसार सार्वजनिक क्षेत्रात आरोग्यविषयक पायाभूत सुविधा निर्माण करणे (उदा. रुग्णालय इमारत बांधणे, रुग्णालयासाठी आवश्यक उपकरणे व रुग्ण वाहिका खरेदी करणे, इत्यादी) अशा स्वरूपाच्या उपाययोजना हाती घेता येतील.

८. संकीर्ण कामे:- विविध प्रकारची लोकोपयोगी किरकोळ कामे. (उदा. दारिद्र्यरेषेखालील व्यक्तींकरीता लोकसेवा केंद्र / आधार केंद्र निर्माण करणे, महानगरपालिका/नगरपालिकांत वाणिज्यिक संकुल निर्माण करणे, फेरीवाला क्षेत्र विकसित करणे, कत्तलखाना उभारणे इ.)

३) अभियानांतर्गत प्रकल्पांसाठी अर्थसहाय्य मंजूर करण्याची कार्यपद्धती:-

- (i) महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) या अंतर्गत जिल्ह्यातील सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या अनुज्ञेय प्रकल्पांचा तरतुदीच्या उपलब्धतेनुसार अर्थसहाय्यासाठी विचार करता येईल.

(ii) जिल्हा नियोजन समितीने महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) साठी वार्षिक तरतूद करण्याच्या दृष्टीने जिल्ह्यातील सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून पुढील आर्थिक वर्षात हाती घ्यावयाचे प्रकल्प प्रस्ताव ढोबळ अंदाजपत्रकासह जिल्हाधिकारी कार्यालयास प्राप्त करून घ्यावेत. जिल्ह्यातील सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे प्रस्ताव ढोबळ अंदाजपत्रकासह प्राप्त झाल्यानंतर जिल्हाधिकारी यांनी प्राप्त अनुज्ञेय प्रस्तावांच्या आधारे जिल्हा योजनेकरिता उपलब्ध वित्तीय आकाराचा विचार करून प्रस्तुत अभियानाकरिता उचित तरतूद करण्याचा प्रस्ताव जिल्हा योजने अंतर्गत जिल्हा नियोजन समितीच्या मंजूरीसह सादर करावा. त्यानुषंगाने जिल्हा नियोजन समितीने प्रस्तुत अभियानासाठी मंजूर केलेला नियतव्यय सर्व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना कळविण्यात यावा व त्यांच्याकडून प्रस्तावित प्रकल्पांचे सविस्तर प्रकल्प आराखडे मागविण्यात यावेत.

(iii) महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) या अंतर्गत हाती घ्यावयाच्या प्रकल्पांच्या सविस्तर प्रकल्प अहवालांचे तांत्रिक मुल्यमापन संबंधित क्षेत्रातील जिल्हा स्तरीय यंत्रणांमार्फत उदा.सार्वजनिक बांधकाम विभाग; महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, इत्यादी यंत्रणांच्या जिल्हास्तरीय कार्यालयांमार्फत करून घेऊन संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या ठरावासह मंजूरी व निधी वितरणासाठी प्रस्ताव जिल्हाधिकारी यांचेकडे सादर करण्यात यावेत.

(iv) नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था या अभियानाच्या वित्तीय आकृतीबंधाप्रमाणे आपल्या प्रस्तावित प्रकल्पांच्या संदर्भात स्वहिश्याच्या रकमा कशाप्रकारे उभारणार आहेत - स्वतःच्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीतून अथवा कर्जाद्वारे - याबाबत त्यांनी स्पष्टीकरण देणे बंधनकारक राहिल. नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था जर कर्ज न घेता आपल्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीतून स्वहिश्याच्या रकमा उभारणार असतील तर या संदर्भात त्यांनी त्यांच्या अंदाजपत्रकात प्रस्तावित प्रकल्पांकरिता विवक्षितपणे तरतूद करणे आवश्यक राहिल. जर स्वहिश्याच्या उभारणीसाठी कर्ज आवश्यक असेल तर त्यांना सदर कर्ज महाराष्ट्र अर्बन इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट कंपनी लिमिटेड (MUIDCL) किंवा इतर वित्तीय संस्थांमार्फत घेण्याची मुभा राहिल. नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था जर MUIDCL किंवा इतर वित्तीय संस्थेकडून कर्ज घेणार असेल तर जिल्हाधिका-यांकडे सविस्तर प्रकल्प अहवाल सादर करतेवेळी सविस्तर प्रकल्प अहवालासमवेत, या संदर्भात MUIDCL किंवा इतर वित्तीय संस्थेकडून आपल्या आर्थिक क्षमतेची तपासणी करून घेऊन आवश्यक पत सक्षमतेबाबत MUIDCL/ वित्तीय संस्थेचे प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल. प्रस्तावित प्रकल्पाकरिता आवश्यक वित्तीय तरतूद उपलब्ध असल्याची व्यवस्था (Financial Closure) आहे हे प्रकल्प प्रस्ताव सादर करतेवेळी नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने आपल्या वार्षिक अंदाजपत्रकाची प्रत अथवा MUIDCL /वित्तीय संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या पत-सक्षमतेच्या प्रमाणपत्राची प्रत सोबत जोडून सिध्द करणे बंधनकारक राहिल.

सदर महाअभियानांतर्गत प्रकल्पांची आखणी करताना सार्वजनिक - खाजगी सहभाग तत्वावर प्रकल्प राबविण्याची शक्यता विशेषत्वाने पडताळून पहाण्यात यावी.

(v) जिल्हाधिकारी यांनी प्राप्त प्रकल्प अहवालांची अनुज्ञेयता व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी सादर केलेले वित्तीय उपलब्धता प्रमाणपत्र (Financial Closure) तपासून निधीच्या उपलब्धतेनुसार अशा प्रकल्पांना पुढील सर्वसाधारण अटींच्या अधीन राहून मंजूरी प्रदान करण्याची कार्यवाही करावी :-

१) जिल्हा योजनेत प्रस्तावित केलेल्या नियतव्यय मर्यादेतून अपूर्ण कामांना लागणारा निधी बजा करून उर्वरित रकमेच्या दिडपट मर्यादेतीलच नवीन कामे मंजूर करणे बंधनकारक राहिल.

२) जिल्हा वार्षिक योजनेतून घेण्यात येणारी कामे दोन वर्षांच्या कालावधीत पूर्ण करणे आवश्यक राहिल.

३) महाराष्ट्र सुवर्ण जयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) अंतर्गत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने प्रकल्पांकरीता अर्थसहाय्य मिळविण्याकरीता खालील सुधार कार्यक्रम मान्य करणे बंधनकारक राहिल व याबाबत ठराव करणे आवश्यक राहिल:-

- i) द्विनोद लेखा पद्धतीचा अवलंब करणे.
- ii) महानगरपालिका / नगरपालिका यांच्या कामकाजाचे संगणकीकरण करणे
- iii) मालमत्ता कर विषयक सुधारणा.
- iv) उचित उपभोक्ता आकार वसुली संबंधी सुधारणा.
- v) नागरी क्षेत्रातील गरीबांसाठी अर्थसंकल्पात विचक्षित निधीची तरतूद करणे.

घरील सुधारणा कालबद्ध कार्यक्रमानुसार राबविण्यासंबंधी संबंधित नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था व जिल्हाधिकारी तथा सचिव, जिल्हा नियोजन समिती यांच्यामध्ये करारनामा करणे अनिवार्य राहिल.

४) अभियानांतर्गत अनुज्ञेय अर्थसहाय्य:-

(i) महाराष्ट्र सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) या अंतर्गत हाती घ्यावयाच्या पायाभूत सुविधांशी निगडित प्रकल्पांना वर नमूद केल्यानुसार जिल्हाधिका-यांकडून प्रशासकीय मंजूरी प्रदान करण्यात आल्यावर अशा प्रकल्पांसाठी खाली नमूद केलेल्या वित्तीय आकृतीबंधानुसार अर्थसहाय्य देय व अनुज्ञेय राहिल :-

अ.क्र.	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था	अनुदान (प्रकल्पाच्या मंजूर किंमतीपैकी)	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेचा हिस्सा (प्रकल्पाच्या मंजूर किंमतीपैकी)
१	सर्व ब व क वर्ग नगरपालिका/ नगरपंचायती	८० %	२०%
२	सर्व महानगरपालिका व सर्व अ वर्ग नगरपालिका	५०%	५०%

(ii) या महाअभियानांतर्गत मंजूर प्रकल्पांसाठी कर्ज स्वरूपातील रक्कम महाराष्ट्र अर्बन इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट कंपनी मर्यादित (MUIDCL) या शासनप्रणीत कंपनी मार्फत निधीच्या उपलब्धतेनुसार व नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या आर्थिक क्षमतेप्रमाणे उपलब्ध करून देण्यात येतील. मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA) यांच्या कार्यक्षेत्रातील नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना या अभियानांतर्गत मंजूर प्रकल्पांसाठी कर्जाचा हिस्सा मुंबई महानगर प्रदेश क्षेत्र विकास प्राधिकरणामार्फतही प्राधिकरणाच्या मंजूरीने उपलब्ध होवू शकेल किंवा Mumbai Mega City Scheme Revolving Fund मधूनही मंजूर करता येईल.

मंजूर प्रकल्पांना अनुज्ञेय अनुदान दोन टप्प्यात मंजूर करण्यात येईल. अनुदानाचा ५० टक्के भाग प्रकल्प मंजूरी नंतर वितरीत करण्यात येईल. उर्वरीत ५० टक्के अनुदान प्रथम टप्प्याच्या अनुदानाच्या ७० टक्के रक्कम खर्च झाल्याबाबत उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर केल्यानंतर वितरीत करण्यात येईल. त्यानंतर नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेस आवश्यक असल्यास कर्जाची रक्कम वर नमूद केल्याप्रमाणे मंजूर व वितरीत करण्यात येईल.

5/NAGROTHAN

५) पर्यवेक्षण व संनित्रण :- महाराष्ट्र सुवर्णजयंती नगरोत्थान महाअभियान (जिल्हास्तर) अंतर्गत घेण्यात येणा-या कामांवर जिल्हाधिका-यांनी पर्यवेक्षण व संनित्रण ठेवावे. यासाठी नगर विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण २००८/१३३८/प्र.क्र.१७१/०८/नवि-२०, दिनांक २ मार्च २००९ नुसार कामांचे लेखा परिक्षण करण्यासाठी त्रयस्थ पक्षाकडून या कामाची तांत्रिक तपासणी करणे अनिवार्य राहिल. सदर तपासणीचा खर्च सविस्तर प्रकल्प अहवालात समाविष्ट करणे अनुज्ञेय राहिल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(मनु कुमार श्रीवास्तव)

सचिव

नगर विकास विभाग

प्रत,

मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव

मा. राज्यमंत्री (नवि) यांचे खाजगी सचिव

मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई

अप्पर मुख्य सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

प्रधान सचिव, (नवि-१), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

महानगर आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, मुंबई

महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, मुंबई

महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, नागपूर

संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई

अधिदान व लेखा अधिकारी, (फोर्ट), मुंबई

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र अर्बन इन्फ्रास्ट्रक्चर फंड ट्रस्टी कंपनी लिमिटेड

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र अर्बन इन्फ्रास्ट्रक्चर डेव्हलपमेंट कंपनी लिमिटेड

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व जिल्हाधिकारी

संचालक, नगर रचना, पुणे

आयुक्त व संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई

सह सचिव (अर्थसंकल्प), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

आयुक्त, सर्व महानगरपालिका/ मुख्याधिकारी सर्व नगरपरिषदा

निवडनस्ती (नवि-३३)